WIKIPEDIA

Wogoels

Mansi	
Gesproken in:	Rusland
Gebied:	Chanto-Mansië, oblast Sverdlovsk
Aantal sprekers:	2746 (2002)
Genetisch classificatie:	Oeraals Finoegrisch Oegrisch Ob-Oegrisch **Wogoels**
Officiële status	
Officiële taal van:	Chanto-Mansië
Taalcodes	
ISO 639-3	mns (http://www.ethnologue.com/language/mns)
SIL	MNS

Het **Wogoels** (Wogoels: маньси; *mansi* of моаньсь; *moans*, Russisch: мансийский; *mansiiski*) is een Finoegrische taal. De nauwst verwante taal is het Ostjaaks (Chanti), op grote afstand gevolgd door het Hongaars. Samen vormen deze drie talen de Oegrische tak van de Finoegrische talen. Het Ostjaaks en Wogoels vormen hiervan de Ob-Oegrische subgroep. De Mansen (Mansi) noemen hun taal zelf *maan's'i latyng*. Het woord *maan's'i* of *mansi* betekent oorspronkelijk 'mens' of 'man'. De aanduiding *Wogoelen* komt van de Zurjeense (Komi) en Ostjaakse benaming voor hen. De Komi waren een tijd lang gidsen voor de Russen op de rivier de Ob, waardoor het woord werd overgenomen in het Russisch, en later ook in andere talen. Tot de 14e eeuw werden de Chanti en de Mansi gezamenlijk aangeduid als 'Joegra-volken'. In 1785 werd het volk in de Russische literatuur voor het eerst als 'Mansi' betiteld. Sinds de jaren 30 van de twintigste eeuw bestaat er een Wogoelse schrijftaal. Het alfabet is gebaseerd op het Russische alfabet. De schrijftaal is gebaseerd op het noordelijke Sosva-dialect, dat meeste sprekers heeft. Ook in het oostelijke dialect zijn op zeer bescheiden schaal teksten geschreven.

- Oegrische talen
  - Hongaars
  - Ob-Oegrische talen
    - Wogoels
    - Ostjaaks

Inhoud

Verspreidingsgebied

De taal wordt gesproken door de Mansen (vroeger Wogoelen genoemd) in Noordwest-Siberië. Het wordt in Chanto-Mansië gebruikt als officiële taal, naast het Russisch en het Ostjaaks, langs de rivierloop van de Ob en dan vooral langs haar zijrivieren de Noordelijke Sosva en de Konda. Verder woont er een kleine groep Mansi in de buurt van de plaats Ivdel, aan de bovenloop van de rivier de Lozva in het noorden van de oblast Sverdlovsk, waarvan een gedeelte de taal ook nog spreekt.

Gevreesd wordt dat de taal binnen tien tot twintig jaar zal zijn uitgestorven.

Dialecten

Het Wogoels is door het enorme verspreidingsgebied in de loop der tijd en uiteengevallen in meerdere sterk uiteenlopende dialecten. Deze dialecten zijn zo verschillend van elkaar dat sprekers uit verschillende dialectgroepen elkaar niet kunnen verstaan en derhalve hun toevlucht nemen tot het Russisch. Van de dialecten telt het Noord-Wogoels de meeste sprekers. Ook het Oost-Wogoels heeft nog sprekers.

Naam	Belangrijkste variaties	Bijzonderheden
Noord-Wogoels	Sosva, Sygva, Boven-Lozva, Ob	Basis van de standaardtaal
Zuid-Wogoels	Tavda	Uitgestorven sinds ca. 1950
West-Wogoels	Pelym, Vagilsk, Midden-Lozva, Beneden-Lozva	Wellicht alleen Pelym nog niet uitgestorven
Oost-Wogoels	(Boven-, Midden- en Beneden-)Konda, Joekonda	Alleen gesproken door ouderen

Gebruik

Bij de Russische volkstelling van 2002 gaven 11.432 inwoners aan tot de Mansi te behoren. In totaal gaven 2746 mensen (24%) aan de taal te spreken. Dit was in 1959 nog 59%. Minder dan de helft van de kinderen spreekt de taal. In het dagelijks leven wordt Russisch gesproken. Dit is grotendeels te wijten aan de russificatie vanaf de jaren zeventig tijdens de Sovjettijd, waarbij het spreken van de eigen taal werd ontmoedigd en door de enorme instroom van Russisch sprekenden in Chanto-Mansië vanaf de jaren 60, na de ontdekking van olie en gas (Chanto-Mansië is het grootste aardolie en aardgaswingebied van Rusland). Anderzijds was de neergang van de taal ook daarvoor al in volle gang. De zuidelijke dialecten, die aan de Tavda werden gesproken, waren aan het begin van de 20e eeuw al zo goed als uitgestorven.

Jaartal	Bevolking	% Sprekers
1897	7600	-
1905	5304	-
1926	5700	-
1959	6449	59,2
1970	7710	52,4
1979	7563	49,5
1989	8474	37,1
2002	11.432	24

Door de glasnost steeg ook bij de Mansi de wens voor meer autonomie.
De Mansi zijn aangesloten bij de RAIPON.

Onderzoek naar het Wogoels

De eerste Wogoelse woorden werden in de 16de en 17de eeuw opgetekend in Russische kronieken en door Sigmund von Herberstein, die keizer Karel V in Moskou vertegenwoordigde. Daniel Gottlieb Messerschmidt vervaardigde in 1725 de eerste Wogoelse woordenlijst, terwijl de eerste gedrukte woordenlijst vijf jaar later verscheen van de hand van Philip Johan von Strahlenberg, een Zweeds officieer

die bij de Slag bij Poltava in Russische gevangenschap was geraakt. Deze twee woordenlijsten tellen respectievelijk 41 en 25 woorden.
De eerste taalwetenschappers die zich met het Wogoels bezighielden waren in de 19de eeuw de Hongaren Antal Reguly en Bernát Munkácsi en de Fin August Ahlqvist. Zij verzamelden ter plaatse materiaal uit alle dialecten en stelden woordenboeken en grammatica's samen. De grootste hoeveelheid materiaal werd aan het begin van de 20e eeuw bijeengebracht door de Fin Artturi Kannisto.
De voornaamste onderzoeker uit de eigen gemeenschap is Jevdokija Rombandejeva, die in 1956 een Russisch-Wogoels woordenboek schreef.

Externe links

- Over de status van het Wogoels/Mansi (http://www.hrelp.org/grants/projects/index.php?lang=95) (Engels)
- Het Mansivolk (1) (https://web.archive.org/web/20041210080017/http://www.raipon.org/Web_Database/mansi.html) Red book (2) (http://www.eki.ee/books/redbook/mansis.shtml) (Engels)
- Verspreiding van de sprekers van het Wogoels (https://web.archive.org/web/20060610051507/http://tooyoo.l.u-tokyo.ac.jp/Russia/bibl/Mansi.html) (Engels)
- Dialecten (http://www.helsinki.fi/~tasalmin/nasia_report.html#NMansi) (Engels)

Zie de ***Wikipedia-test in het Wogoels*** op de Wikimedia Incubator.